

Amerikanske universitetsforlag og deres typografi

Af Karen Foget og Isobel A. Korbel

Måske er begrebet universitetsforlag ikke så let at definere. På den anden side står det klart, at en ny form for udgivervirksomhed har set dagens lys i De Forenede Stater. Ja, den er endog blevet en vigtig faktor inden for den amerikanske forlagsverden. *Association of American University Presses* (AAUP) tæller nu 67 akademiske forlag og synes at skulle få et langt og virksomt liv.

Begyndelsen var ellers vanskelig nok. For små hundrede år siden tog Cornell Universitets rektor, Andrew D. White, de første famlende skridt til oprettelsen af et universitetsforlag. Forsøget varede kun 15 år, men ordene »University Press« nåede at blive et begreb i amerikansk sprog.

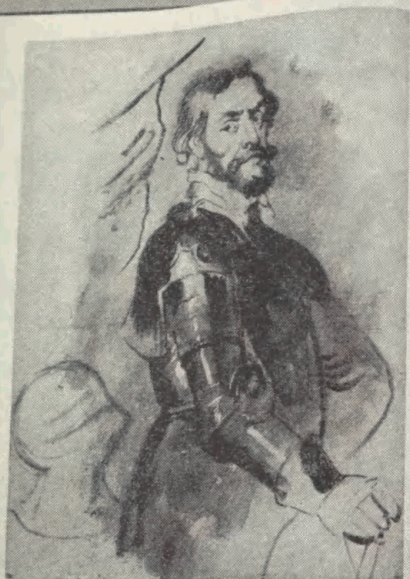
Det næste universitet klarede sig ikke meget bedre. I 1870 startede man i Pennsylvania, understøttet af studenter, lærere og venner i fællesskab, *The University Press Company*. Dets hovedformål var at udgive et litterært magasin, men det måtte opføre, inden der var gået 10 år.

Tanken vedblev imidlertid at svæve i luften, og i 1890 lykkedes det Johns Hopkins University at grundlægge et forlag, der siden har været i uafbrudt funktion. Lærestalten selv var grundlagt kun to år i forvejen, men tiden var åbenbart moden, for hastigt følger Chicago og Columbia University Press (New York) efter. Et nyt felt var under opdyrkning.

Som med så meget andet i De Forenede Stater var indflydelsen fra England stærk, og dér havde man haft universitetsforlag i mere end tre hundrede år. Men tyske traditioner spil-

lede også en stor rolle i planlægningen af amerikansk undervisning i almindelighed. Således lagde man i USA størst vægt på den højere undervisning, hovedsagelig på grund af tysk indflydelse. I Tyskland fandtes imidlertid forlæggere som var i stand til og villige til at offentliggøre forskningsresultaterne. Sådan ikke i Amerika. Hvis det lykkedes amerikanske universiteter at fremme egentlig forskning måtte de selv sørge for at sprede resultaterne. Hertil kom, at USA's universiteter sekulariseredes, samtidig med at der foregik en stærk bevægelse i retning af at udvide kredsen omkring disse til også at omfatte ikke-akademikere. Det var altså ikke en enkelt faktor, der prægede udviklingen. Resultatet heraf var blandt andet, at der inden første verdenskrigs afslutning oprettedes syv nye universitetsforlag, nemlig ved Harvard, Yale, Princeton, California, Illinois, Loyola og New York, foruden Toronto i Canada. Første fase i den udvikling, der skulle engagere universiteterne i forlagsvirksomhed, havde manifesteret sig.

Men selv om det nu stod fast, at De Forenede Stater havde fået universitetsforlag, var det ikke helt klart, hvad dette betød. Daniel Coit Gilman, rektor for Johns Hopkins Universitetet, som jo havde etableret det første forlag, sagde engang, at »det er universiteternes fornemste pligt at formidle viden og at sprede denne, ikke blot til dem, der kan overvære den daglige forelæsning, men vidt og bredt«. Og Chester Kerr, direktør for Yale Universitets Forlag og formand for AAUP, har sagt, at »universitetsforlagene er den dumdrigeste del af al udgivervirksomhed: vi udsender de mindste oplag under de største omkostninger, så fastsætter vi den højeste pris, og prøver dernæst at sælge dem til de mennesker, som har dårligst råd til at købe dem. Det er galskab«, slutter han. Richard D. Underwood skriver i en beretning, hvor han gennemgår hovedpunkterne i redegørelser fra forlagenes direktører: »Det fremgår, at formålet må være 1. at sikre udgivelse af videnskabelige publikationer til såvel intern undervisning som til brug på andre

Drawings from the Clark Art Institute

A Gentleman Recovers of the Rebel's Struggle
Charles of Bismarck and Christian Kluge
Nathan's Journey: A Journey of the
Living and Living. Clark Art Institute, Watrous
In Eighteen Years: Begins
Nathan's Journey and Charles W. Talbot, Jr.
William Lee: The Man

New Haven and London: Yale University Press, 1966

Egbert Haverkamp-Begemann, Standish Lawder, Charles Talbot, Jr., *Drawings from the Clark Art Institute*. Yale University Press. Skrift, Garmond. Tilrettelægger, Alvin Eisenman. Format, 28 × 30,5 cm.

universiteter, 2. at meddele undervisning til både læg og lærd ved at offentliggøre og sprede kundskaber og viden med mindst mulige omkostninger, 3. at udgive lærde værker, som ellers kun vanskeligt kunne finde et marked og 4. at stå som udtryk for sit universitets renommé. Andre grunde er blevet givet, men har ikke vundet samme generelle tilslutning blandt universitetsforlagene.«

At de forskellige sider ved forlagsvirksomheden understreges ulige kraftigt ved de mange universiteter er vel overflødigt at bemærke, ligesom de udefra set har forskellig karakter.

Vi indser altså, at der nok er almindelig enighed om, at universitetsforlag ikke skal lønne sig økonomisk, men det står

distance from the screen, then, at the border of the part that in full daylight the brightness of the surface appears to increase so that there it seems to be separated from the penumbra by a lighter strip, although in reality its light intensity is the same right up to the border of the penumbra. The umbra, on the other hand, appears darker near its border than elsewhere, so that it seems to be separated from the edge of the penumbra by a darker strip, although the umbra is also of the same light intensity throughout.

These boundary contrast phenomena are striking, however, only when one observes them without contrast and thus with the eye in motion. They disappear again if a point on the surface is steadily fixated. If they then reappear, one can be sure that the eye has moved again. If I mark a point in or near to the penumbra on the partially shadowed surface, shield the sun off by a large screen, following a long pause fixate the mark, and then promptly have the shield quickly removed, I see nothing of the described contrast phenomenon so long as I hold my eye quite still. Other observers have confirmed this for me, which does not mean that under particularly favorable circumstances the phenomenon cannot also be perceived without successive contrast.

If a room is illuminated by sky light coming through a narrow opening of variable width in the window shade, and a white screen which is partially shadowed by a second screen is set up opposite it, then any desired width can be given to the penumbra and the illumination elsewhere on the shadowed screen can be regulated by a second slit of variable size. This is particularly important for a more detailed investigation of the phenomenon. Figure 2, Plate III, is the copy of a penumbra which was photographed under such circumstances. It is not entirely faithful, but is a good illustration of the essence of the phenomenon.

Such phenomena can also be produced very well in a darkroom with a lighted candle and two small movable screens, provided the candlelight is shielded from the eye. Here too we can vary the light intensity on the shadowed screen by a second candle.

For other methods, see Mach, who has also used rotating disks and cylinders to produce analogous distributions of light intensity on a surface.

CHAPTER VI. STRAY LIGHT IN THE RETINAL IMAGE.

BY THE EXTENSION OF SCATTERED LIGHT IN THE EYE. The dependence of visual acuity on the illumination of the test object, which is so strong that a local reduction in illumination to half the standard just produces a noticeable reduction in acuity if there is no change in general adaptation (see Sec. 21) stands in striking contrast to the prevailing view according to which the difference in light sensation produced by two light intensities of broad extent is supposed to be independent within wide limits of the absolute magnitudes of the light intensities. The behavior of acuity, which we shall discuss in detail in Sec. 36, leads to the conclusion that the visual acuity for the perfectly accommodated normal eye is much less sharp than we are accustomed to assume, and that its contours are much more washed out than they appear to us, thanks to the reciprocal interaction of the parts of the visual field. This makes it necessary to discuss in detail the causes of the imperfection of the retinal image in the normal and well-accommodated eye before we go on to the theory of reciprocal interaction.

If direct sunlight enters through a small hole in the window shade of a dark room, then, as is well known, the path of the light is seen as weakly luminous because of dust particles which hover in the air of the room, while if it is dust free this path remains invisible. In pure water or glass, however, if other light is shielded from the eye, the entire path of a beam of sunlight is visible. "Every transparent solid and fluid substance that we know disperses in all directions small quantities of the light which passes through it and consequently appears weakly luminous itself if strong light passes through it" (Helmholtz, 2, p. 553). I had no difficulty in seeing the path of a beam of sunlight which I allowed to pass through a piece of Jena glass glass clearly in the darkroom, and this was not at all a result of fluorescence, which occurs in many kinds of glass but is recognized by its color.

Helmholtz says, "One can easily demonstrate by observation experiments with glass lenses that the diffusely scattered light is always strongest in the region of the regularly refracted beam and

også klart, at formålene med dem er mange og forskelligartede.

Folk med indsigt i forlagsvirksomhed har ikke kunnet undgå at bemærke den måde hvorpå de kommercielle forlæggere og universitetsforlagene har klaret at komme overens. Det minder ikke så lidt om parabeln med løven og lammet, som egentlig ikke skulle have lagt sig til hvile på samme sted. Man hører undertiden en knurren fra kommerciel side, men det er en venlig og sjældent forekommende knurren, og kun af og til hører man det truede lam bræge.

Denne harmoniske tilstand havde nok oprindelig sin baggrund i en vis følelse af foragt fra den kommercielle forlægger side, mere end i egentlig velvilje. Det var den professionelles

Ewald Hering, *Outline of a Theory of the Light Sense.*

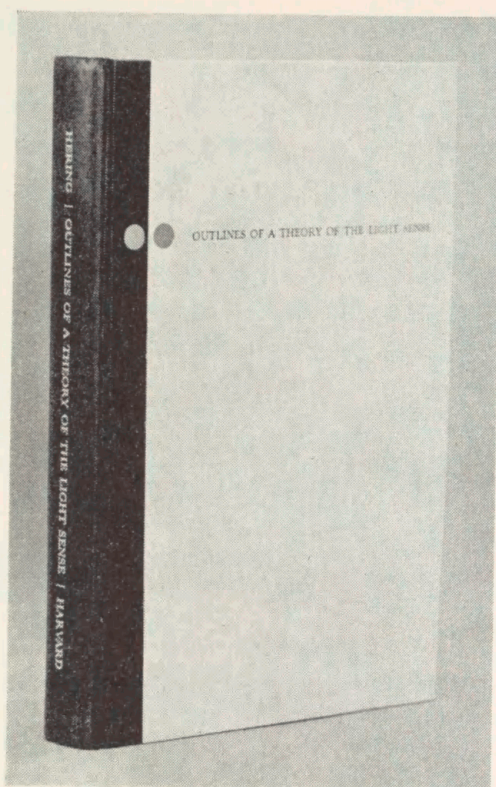
Harvard University Press.

Skrift, Baskerville.

Tilrettelægger, David Ford.

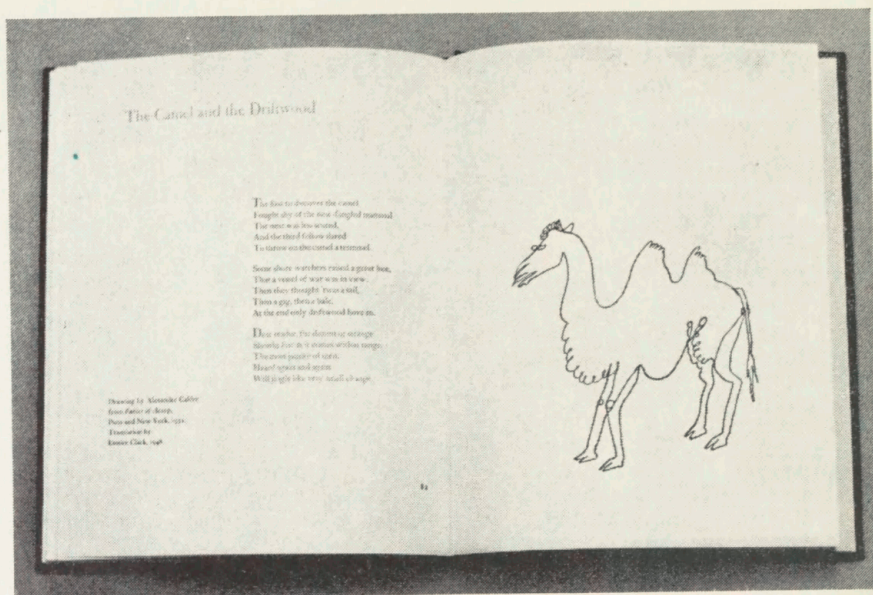
Format 15,5 × 23,5 cm.

Et dobbelt cirkelmotiv på titelbladet er gentaget ved hvert nyt kapitels begyndelse og ses også på bind og omslag.

foragt for amatøreren. Bogfremstillingen på universitetsforlagene var rørende uprofessionel; bøgerne var dårligt trykt, og ligeså dårlig var vist afsætningen. Salgsmetoderne var aldeles tåbelige. Kæmpen kunne betragte den lille, der sparkede i kravlegården, og føle en behagelig overlegenhed, som tilskyndede til stor tolerance.

Efterhånden som forskellige sider af udgivervirksomheden blev bedre – og det blev de, voldsomt endda – opstod et nyt forhold, som viste sig at bringe en vis harmoni. Omkostningerne steg efter anden verdenskrig, og jo mere de steg, des mindre var det muligt for den kommercielle forlægger at til-lade sig den luksus, at en publikation slog fejl. Desuden steg

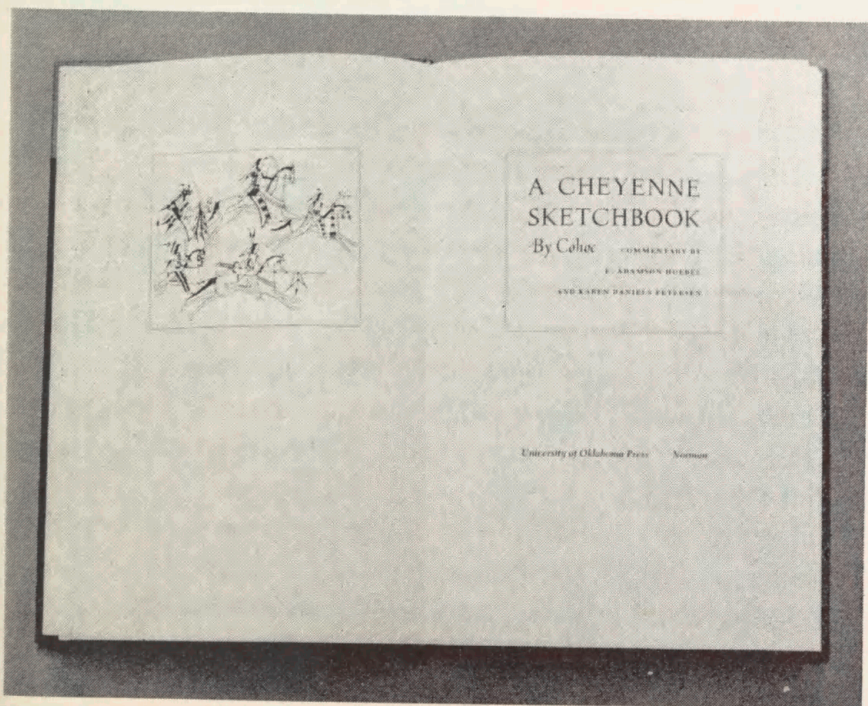
John J. McKendry, *Aesop, Five Centuries of Illustrated Fables*. The Metropolitan Museum of Art. Brødskrift, Janson. Fremhævelsesskrift, Bulmer. Tilrettelægger, Peter Oldenburg. Format, 18,5×23 cm. Teksten er trykt i rødt og sort.

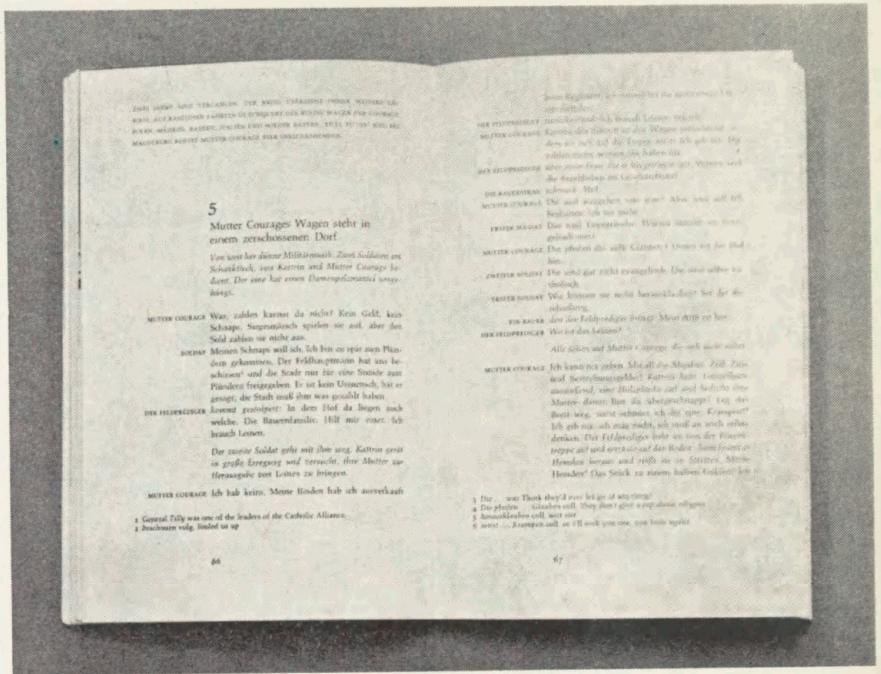
minimumskravene til oplagstallene. På et vist tidspunkt kunne man klare sig med at sælge 3.000 eksemplarer og endda være i salveten. Men som tiden gik, steg tallet til 4.000 og 6.000, indtil man endelig måtte kalkulere med et anslået salg på omkring 9.000 eksemplarer af en bog før man med ro i sindet kunne konstatere sin succes og gøre regnskabet op. Muligheden for udgivelse alene på grund af en bogs kvalitet blev ringere, og forlæggeren endte med at være taknemmelig over, at universitetsforlagene var der til at overtage en del af hans ansvar, og ræsonnerede den kommercielle forlægger, når alt kommer til alt, hvorfor så ikke lade dem gøre det? De begunstiges med understøttelser, mens vi lever i den hårde forretningsverden.

Følgelig hersker der enighed mellem de kommercielle forlæggere og universitetsforlæggerne. Begge parter ved, at den

væsentlige forskel, kort og godt, er profitten. De er ikke uenige med Underwood, når han fremstiller sagen således: »Den egentlige forskel på universitetsforlag og kommercielle forlag ligger vel hovedsagelig i deres formål. Den kommercielle forlæggers væsentlige mål er – eventuelt modificeret af visse specielle hensigter – nøjagtig det samme som en bogtrykkers, en automobilfabrikants eller en supermarkedtdirektørs, nemlig at skaffe sig økonomisk fortjeneste, og denne målsætning har direkte betydning for hans forhold til forfatterne, for forlagets arbejds-gang og for hans salgs- og distributionsmetoder. På samme måde vil ønsket om økonomisk gevinst også påvirke forlæggerens valg af produktionsmåde, denne vil igen være afgørende

Hoebel and Petersen, *A Cheyenne Sketchbook*. University of Oklahoma Press. Brødskrift, Caledonia. Fremhævelsesskrift, Deepdene. Tilrettelægger, Frank O. Williams. Format, 15,2 × 22,8 cm.

for de krav der stilles til bøgernes udseende og til de materialer, der anvendes ved fremstillingen, kort sagt, ønsket om fortjeneste nødvendiggør et særligt hensyn til fremstillingsomkostningerne... Universitetsforlagernes formål kan ikke defineres så enkelt, men netop disse formål adskiller dem fra den kommercielle forlægger, og de er af fundamental betydning for de problemer, som tages under behandling i denne beretning...«

Og Underwood tilføjer: »Universitetsforlagene har ikke noget økonomisk formål; nogle af dem modarbejder endda muligheden for fortjeneste«.

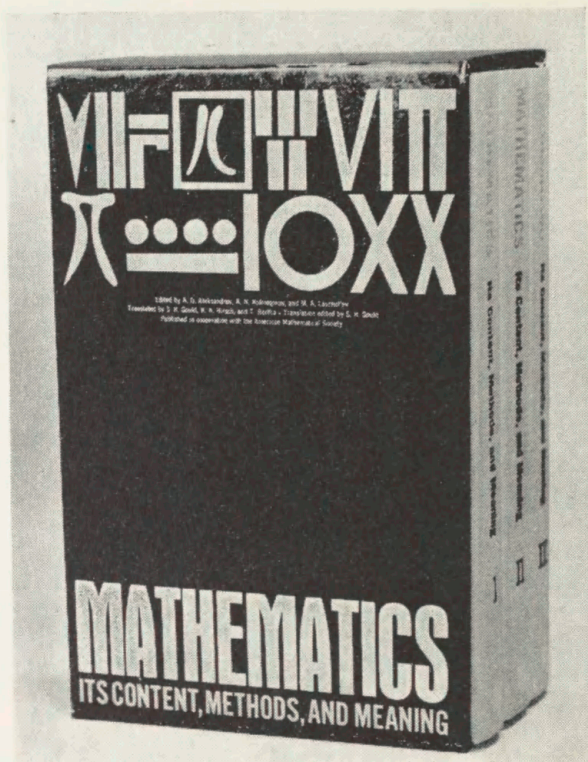
Eller som en anden universitetsforlægger siger: »Hvor mange lighedspunkter universitetsforlagene end har med de almindelige forlag, så har de dog visse problemer på grund af de specielle bøger de udgiver. Det er ulemper, som de kommercielle forlæggere ikke lider under. Men universitetsforlagene har et

Bertolt Brecht, *Mutter Courage und ihre Kinder*, udgivet af Volkmar Sander. Oxford University Press. Brødskrift, Aldus. Fremhævelsesskrift, Michelangelo og Palatino. Tilrettelægger, Frederick Schneider. Format, 13,6 × 20,3 cm. Bogens omslag er illustreret med et træsnit, titlen er sat med Michelangelo og er ligesom forlagsnavnet trykt i rødt, forfatterens navn er trykt i sort.

særligt ansvar, som de aldrig kan løbe fra. Således må de investere penge i værdifulde videnskabelige bøger, som kun vil finde et lille marked – bøger som forlaget enten vil tabe på, eller som kun ret langsomt vil tjene sig selv ind. Dette ansvar gælder såvel over for den nybagte forsker som den modne videnskabsmands ny værk. Et andet ansvar består i at opbevare flere lagereksemplarer end noget kommercielt arbejdende firma ville være i stand til såvel i antallet af forskellige titler som i antal eksemplarer af disse. Man anerkender begge disse former for handicap og bærer dem roligt: netop de to omstændigheder er baggrunden for universitetsforlagenes eksistens.

Her har vi altså en klar og tydelig redegørelse for de to former stillet klart over for hinanden. Universitetsforlagene er *non-profit institutioner*, som er til for det videnskabelige arbejdes skyld. De kommercielle forlag vil udelukkende tjene penge.

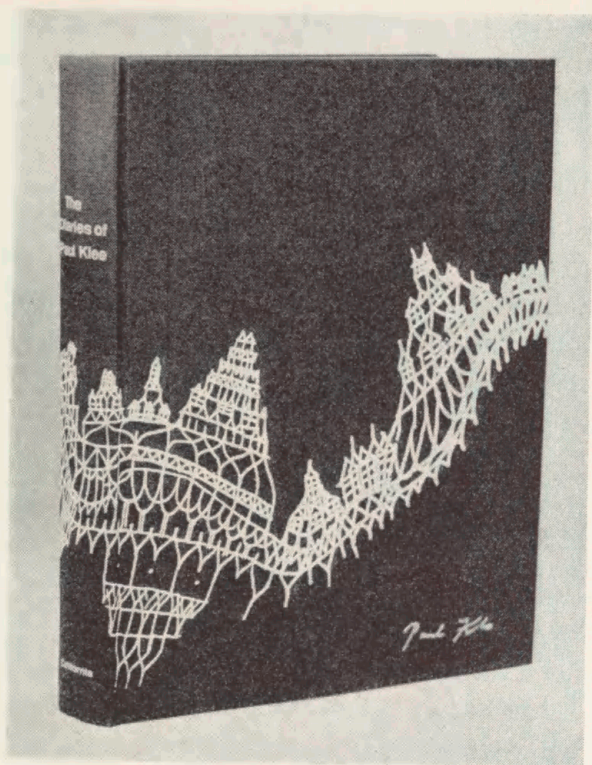

*Mathematics :
Its Content, Methods,
and Meaning.*
Udgivet af
Aleksandrov,
Kolmogorov og
Lavrentev.
The M.I.T. Press.
Tilrettelægger,
Barbara Hawley.
Format,
15,5 × 23,5 cm.
De tre bind er i en
øjnefaldende
kasette udført i sort
gult og hvidt.

Men uheldigvis er det mere den grå mellemzone, der dominerer over yderpunkternes dejligt sorte og hvide verden. Der er områder, som dækkes af begge former for udgivervirksomhed, og denne kendsgerning har ført til en del selvransagelse på begge sider.

Det første og mest alvorlige område er naturligvis den »veluddannede lægmand«, som altid dukker op i enhver diskussion om universitetsforlagenes formål. På AAUP's sidste møde kunne man høre mumlen om sagen i begge lejre. En repræsentant for de kommercielle forlag spurgte ved denne lejlighed, hvad der var tilbage for universitetsforlaget. »For det første,« sagde han »den videnskabelige bog, som vi ikke kan tage os af, den bog som ikke kan klare sig økonomisk på det almindelige bog-

*The Diaries of
Paul Klee.*
The University of
California Press.
Forlagets
tilrettelægning.
Format,
18 × 23,4 cm.
På det sorte
lærredsbind er
dekorationen
(en tegning af Klee)
trykt i hvidt,
Klee's signatur og
rygtitlen er trykt i
violet.

marked. Dernæst, den lokalt prægede bog, og endelig det videnskabelige eksperiment, hvorved I gør samfundet en stor tjeneste. Hvis universitetsforlagene kan tjene penge på disse betingelser er det i orden, men de er *ikke* oprettet for fortjenestens skyld, og det er da også de vilkår, de fleste universitetsforlag arbejder under,« indrømmede han. Men han sporede en bevægelse henimod det kommercielle og følte, at man burde advare universitetsforlagene. »Krigsråbet vil komme,« udtalte han. Chester Kerr fra Yale University Press kommenterede sagen som menigt medlem og sagde, at han fandt det »fuldkommen absurd at foreslå, at Yale kun skulle udgive de bøger, som det private firma ikke ønskede. Han sagde endvidere, at langt fra at balancere koster Yale University Press 150.000 \$ om året i

støtte, og at han aldrig havde hørt spørgsmålet om en bogs mulige salgbarhed rejst for at afgøre, om den skulle antages til offentliggørelse.

Den kommercielle forlægger svarede, idet han vendte tilbage til sit fundamentale argument: »en bevægelse henimod det kommercielle«, at hvis universitetsforlagene påtager sig at udgive en hvilken som helst bog med indtjeningsmuligheder, så ville hans kolleger lade høre fra sig. »Hvis man træder dem over tærne vil de sprutte«. Der var faktisk øjeblikke under det sidste AAUP-møde, da alliancen – eller det, at man accepterer hinanden – følte usikker. Begge parter mener at have krav på den veluddannede lægmand. Måske var det, der kom frem, farerne ved succes. De små universitetsforlag er ved at blive større – og heldigere. Og det er muligt, at jo større og heldigere de bliver, des mindre vil deres kommercielle brødre være i stand til at tolerere dem.

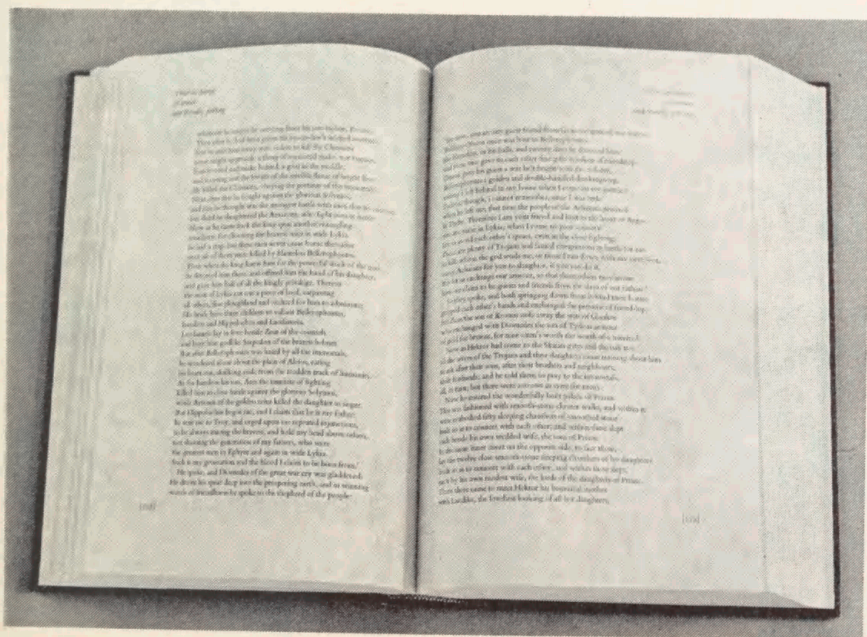
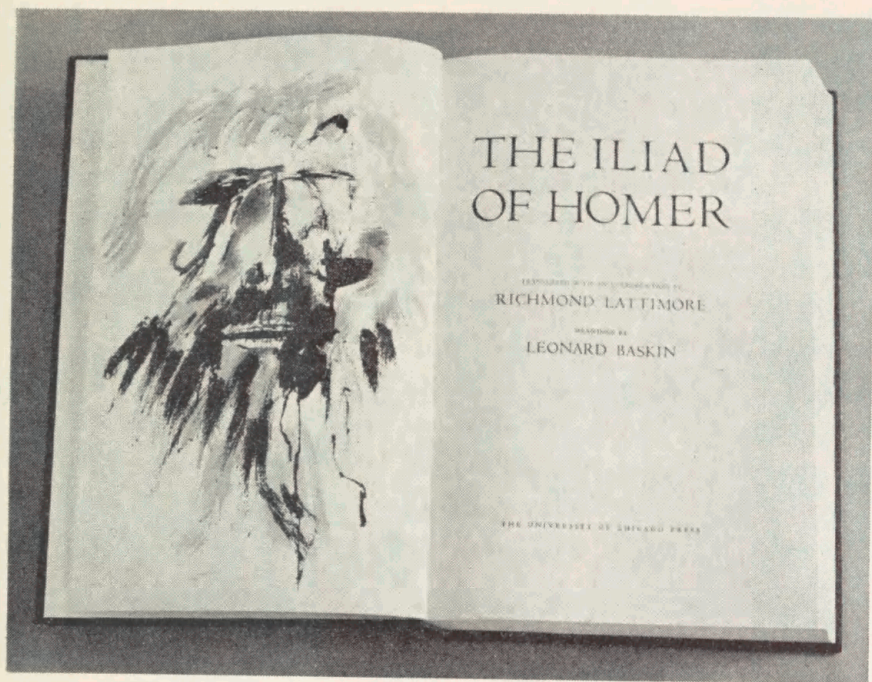
At universitetsforlagene bliver større fortæller nogle få tal. I 1948 solgtes for eksempel for 4.570.000 \$ bøger, og i 1961 var dette tal blevet mere end tredoblet. 1953 er det første år med beløb til rådighed til udenlandsk salg. På det tidspunkt beløb universitetets salg sig til 635.000 \$. I 1961 var tallet 1.884.000 \$. Endnu mere imponerende er den kendsgerning, at hver trettende bog i De Forenede Stater i dag har et universitetsstempel.

Størrelse alene er imidlertid ikke noget kvalitetskriterium, og måske ligger den væsentlige grund til de videnskabelige forlæggers stolthed i deres evne til at vinde prisbelønninger. Det første gennembrud kom i 1943, da Chicago University Press som det første universitetsforlag fik Carey-Thomas prisen,

The Iliad of Homer. The University of Chicago Press.

Brødskrift, Bembo. Fremhævelsesskrift, Centaur. Tilrettelægger, John B. Goetz. Format, 18,5 × 27,8 cm.

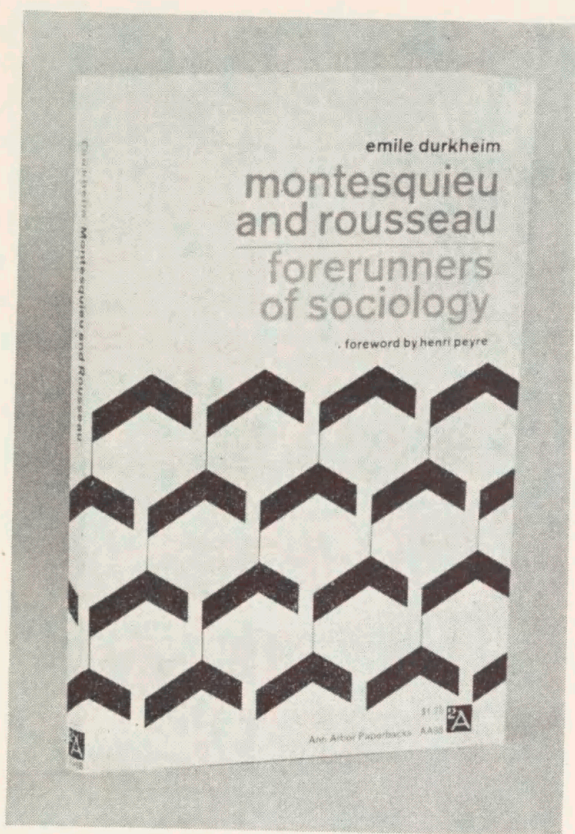
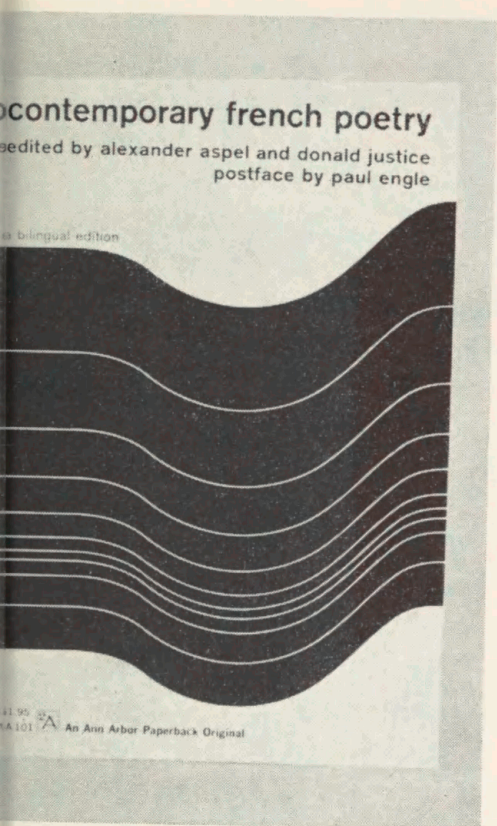
Et klassisk værk i en smuk udgave med niogfyrre tegninger af Leonard Baskin.

der årligt gives for »det bedste eksempel på skabende forlægger-virkksomhed«. Siden da er det at vinde prisbelønninger blevet noget af en rutinesag. Et eksempel: den bedst kendte årlige bedømmelse i Amerika er nok i den årlige prisuddeling omkring »The Fifty Books of the Year« som bedømmes af »The American Institute of Graphic Arts«, AIGA. Blandt prismodtagerne i 1965 var der af de i alt 45 forlag, som deltog, 19 universitets- og institutionsforlag. Og kun ét kommercielt forlag har fået flere bøger antaget end Princeton, topvinderen blandt universitetsforlagene. Det er tydeligt at antallet af prisbelønninger vundet af AAUP er uforholdsmæssigt stort, når man tager gruppens størrelse i betragtning. Hvis man sammenligner mængden af udgivne bøger med den fra de kommercielle forlag, skulle den videnskabelige forlægger højst vinde fire priser, fremfor de nitten han faktisk fik.

Enhver debat om universitetsforlagenes stadigt voksende anseelse fører uundgåeligt til en diskussion om AAUP – The American Association of University Presses. Når man ser tilbage, forekommer det umuligt at forestille sig en tid, da en sådan organisation ikke fandtes. Det glemmes let, at skønt universitetsforlagene blev ledet af dygtige mænd, som alvorligt helligede sig deres videnskab og den opgave at formidle denne videnskab, så var de i næsten alle tilfælde amatører i forlagsbranchen. Disse amatører havde imidlertid både tilstrækkelig indsigt og fremsyn til at samle deres indsats i en organisation, som er blevet større end summen af dens enkelte dele. De havde også tilstrækkelig kløgt til som medlemmer at optage så fornemme institutioner som Metropolitan Museum of Art og Bollinger Foundation – foruden deres oprindelige læremestre, Oxford og Cambridge Universiteterne. AAUP er blevet et brændpunkt og fungerer både som centralorgan og vejledende organisation.

Fra en forsigtig start synes det nu som om de funktioner, der udføres af AAUP i den grad er trængt ind i bevidstheden

Universitetsforlagene overser ikke det blomstrende billigbogsmarked; deres billigbøger må tage konkurrencen op, så de selv i bogladernes travle atmosfære formår at påkalde sig læserens opmærksomhed med bogomslag, der på én gang er attraktive og nøje svarende til bogens indhold. The University of Michigan Press har med sin righoldige billigbogsserie *Ann Arbor Paperbacks* nået dette mål. Ovenfor ses to billigbogsudgivelser i serien *Ann Arbor Paperbacks*, Emile Durkheim, *Montesquieu and Rousseau* og *Contemporary French Poetry* udgivet af Alexander Aspel og Donald Justice. Begge bøger er tilrettelagt af Quentin Fiore.

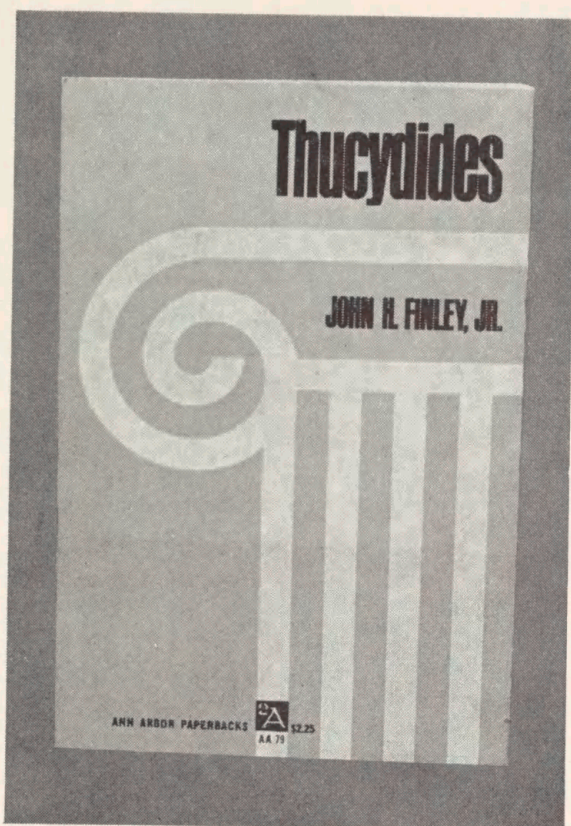
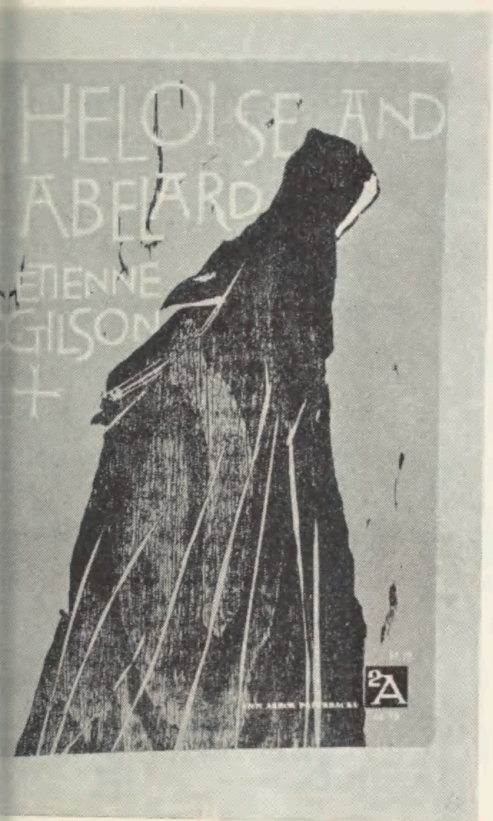
hos alle dem, der beskæftiger sig med forlagsarbejde, at det er umuligt at forestille sig en videnskabelig publikation uden denne sammenslutnings medvirken. Og det er imponerende at tænke på, hvor meget universitetsforlagene er afhængige af det arbejde, som udføres i deres fælles organisation.

AAUP Book Show hører med i denne sammenhæng. For adskillige år siden fremsatte et par bogtilrettelæggere og produktionsfolk ved et af de årlige AAUP-møder den tanke, at organisationen selv skulle have sine *Årets Bedste Bøger*. En *Production and Quality Control Committee* blev dannet i 1964 for at arbejde med denne ide, og i 1965 afholdt AAUP for første gang i sin 75-årige historie egen udstilling, og det er resultaterne fra denne, der er benyttet som illustrationer på disse sider.

Som man kunne vente, var formålet med udstillingen mere af pædagogisk karakter end dikteret af forfængelighed. Udstillingen skulle hjælpe AAUP's medlemmer til at fremstille bedre bøger. Men det kom også til at betyde, at flere førende forlag forlod udstillinger som AIGA's *Fifty Books*.

Først og fremmest blev det vedtaget – og det var en vanskelig beslutning – at fastsætte antallet af udvalgte bøger til femogtyve. Som Paul A. Bennett, den ene af de to dommere, bemærkede: »Vi kunne med lethed have sammensat et flot Fifty Books Show med tilstrækkelig mange tilovers til at udgøre endnu et show. Men vi havde stillet os den vanskeligere opgave at holde tallet nede på 25 for at inspirere, oplyse og opdrage«. Han og den anden dommer, Jane McCarthy, tilrettelæggeren ved University of Minnesota Press, var begge af følgende mening:

»Det er indlysende, at det ikke burde tage fagfolk lang tid at udvælge 25 gode bøger ud af godt syv gange så mange. Men vi forsøgte ikke blot at udvælge 25 gode bøger til udstilling. Vi søgte uden forbenede, forudfattede meninger, men med specielt opdragelsesmæssigt sigte, bøger, som kunne inspirere dem, der

To andre eksempler på Ann Arbor Paperbacks, Etienne Gilson, *Heloise and Abelard*, med omslag tilrettelagt af Stuart Ross, og John H. Finley, Jr., *Thucydides*, tilrettelagt af Ronald Stachowiak.

allerede fremstiller gode bøger. Bøger som går nye veje. Bøger som kunne anspre fantasien hos udgivere og støtte initiativer på tilrettelægningens område. Det er *det*, vi anser for udstillingens hovedformål.

Arbejdet med atter og atter at frasortere og med at vurdere kvalitet og vælge mellem fristende muligheder, tog lidt mere end en uge – med udvælgelse, diskussion og nedskrivning af noter til den senere skriftlige kommentar«.

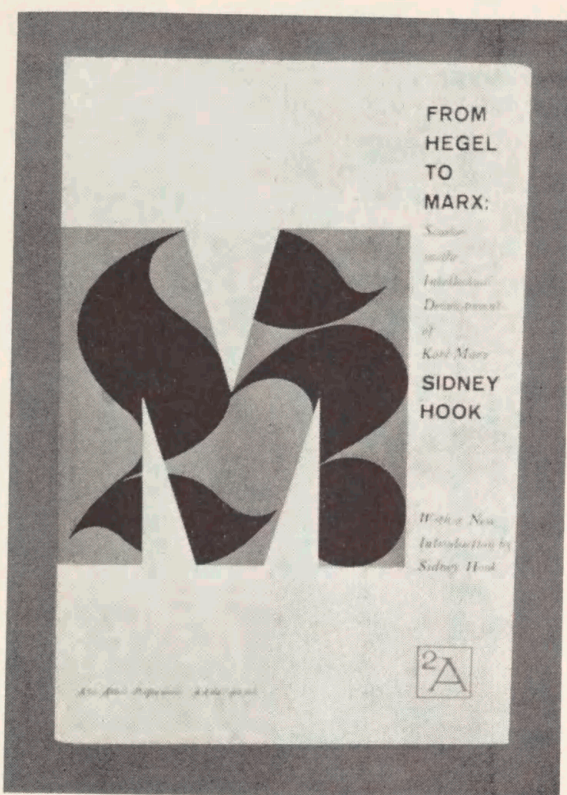

Richard Emil Braun, *Children Passing*. The University of Texas Press. Træsnit af Robert Wyss. Tilrettelægger, Kim Taylor. Format, 12,7 × 21,6 cm.

Til højre:
Quincy Wright, *A Study of War*, The University of Chicago Press, tilrettelagt af Larry Klein, og en Ann Arbor Paperback, Sidney Hook, *From Hegel to Marx*, uden angivelse af tilrettelægger.

Et andet karakteristisk træk ved denne udstilling er, at den skulle være ambulant. Bøgerne skulle ikke blot vises én gang, blive beundret og så glemt. Fra september 1965 har de femogtyve bøger været på rejse rundt om i USA fra det ene medlemsforlag til det andet. Bøgerne bliver ikke blot *udstillet* hos de forskellige forlag, hvor udgivere og producenter kan se dem, men de kan også tages i hånden, blades igennem, og føles på – ja endog snuses til. Og som bogvenner ved, er disse ting både en del af glæden og et vigtigt led i undervisningen.

Et eksempel på den omhu, man har viet udstillingen, er den grundighed, man har viet detailoplysningerne om hver enkelt bog. Tilrettelæggerens kommentarer er klæbet på forsatspapiret foran i bogen, og bagi er de forskellige dommers individuelle

kommentarer og vurderinger anført. Ønsket om at belære gik som en rød tråd gennem udstillingen og fremgår af kataloget, som blandt andet viser gengivelser af opslagene med specifikation og dommernes kommentarer foruden et uddrag af en rundbordssamtale afholdt den 24. maj 1965.

Nogle statistiske oplysninger om udstillingen skal anføres. 56 medlemmer deltog med i alt 184 bøger. Hvert forlag måtte bidrage med fire bøger, selvom kun højst to af dem kunne blive valgt, og det endelige valg indsnævredes til fjorten medlemmer af hvilke elleve opnåede at få to valgt. Fireogtyve tilrettelæggere var implicerede med udvalgte bøger, og seks af tilrettelæggerne havde samarbejdet om tre af bøgerne. Af disse fireogtyve havde fire tilrettelæggere to bøger med blandt de

Glenn T. Trewartha, *Japan*, The University of Wisconsin Press, tilrettelagt af Karen Foget.

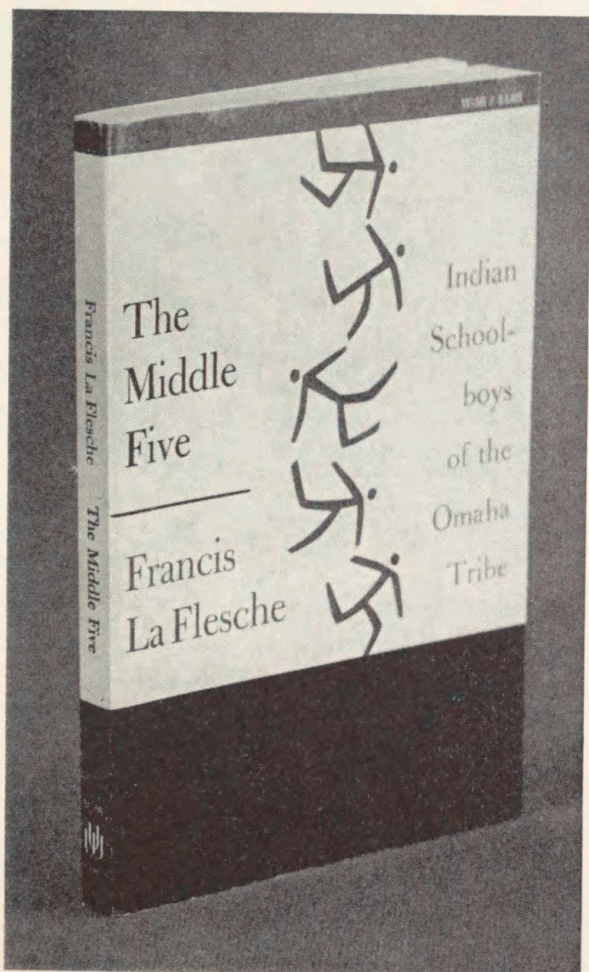
femogtyve prisbelønnede, og én var foruden ved sin egen bog også repræsenteret gennem samarbejde med en kollega. Et af hovedformålene med denne udstilling, siger Bennett, var at understrege behovet for bedre indbinding, og det fremgår tydeligt, når man ser bøgerne. Der er et behov, mener han, for at »komme den indstilling til livs, at indbindingen på videnskabelige værker nødvendigvis skal være trist og kedelig, sådan som det stadig er tilfældet med altfor mange bøger«.

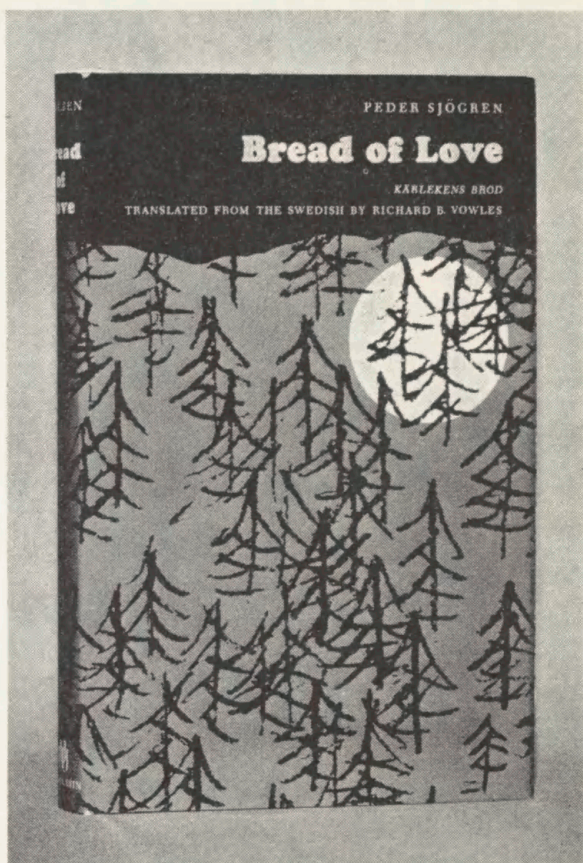
Henved halvdelen af bøgerne var offsettrykte oplyses det. Og vi får andre interessante oplysninger om typografien: femten forskellige skrifter var anvendt i de udvalgte bøger. Heraf var Bembo brugt i fem bøger, og seks andre tegner sig for to bøger hver: Baskerville, Caledonia, Garamond, Granjon, Jan-

son og Times Roman. Otte var anvendt til en enkelt bog hver: Aldus, Bell, Bulmer, Electra, Fournier, Palatino, Univers, og Walbaum. Tolv bøger var sat med Monotype; elleve med Linotype, og to var fotosat.

I en ledende artikel i *Publishers' Weekly* findes følgende udtalelse: »Kun få af de udstillinger om bogtilrettelægning, som vi har set, har givet så mange oplysninger og kunstneriske anvisninger. Ofte har man oplevet, at en udstillings pædagogiske

Francis La Flesche,
The Middle Five,
The University of
Wisconsin Press,
tilrettelagt af
Karen Foget.

Peder Sjögren,
Bread of Love, The
University of
Wisconsin Press,
tilrettelagt af
Karen Foget.

virkning forhøjedes ved en fornem opbygning. Men AAUP's udstilling er fremragende alene på grund af de enkelte bøger«. Og det måske allermest kærkomne tegn på succes var, da elleve af de femogtyve bøger blev valgt ved *The Fifty Books Show*. Eller som Paul A. Bennett sagde i sine afsluttende bemærkninger: »Når man betænker, at betegnelsen »University Press« i 1962 stod anført på hver trettende bog udgivet i USA, og at disse universitetsforlag er vokset i antal i et formidabelt tempo – tolv i 1920, syvogtyve i 1940, og at antallet nu overstiger halvtreds – er det ikke usandsynligt, at kommende AAUP udstil-

linger vil omfatte det ypperste af smukt udstyrede brugsbøger i De Forenede Stater og Canada.« Man kan roligt sige, at denne mening deles af den samlede bogindustri. Det er ganske tydeligt, at universitetsforlagene er nået langt i de forløbne 75 år, og når man betragter den høje personalestandard, som er karakteristisk for denne form for udgivervirksomhed, kan det ikke undre, at man venter stigende kvalitet i fremtiden.

LITTERATUR

Bennett, Paul A. "AAUP Award Books: 'An Awareness of Quality,'" *Publishers' Weekly*, Vol. 187, No. 24 (June 14, 1965).

Directory, The, er siden 1955 årligt blevet udsendt af The Association of American University Presses. (Chicago, University of Chicago Press).

Gore, Gary. "Symbolism in University Press Jacket Design," *Publishers' Weekly*, Vol. 187, No. 1 (January 4, 1965).

Ingle, Harold E. "Association of American University Presses." I Thomas Nickerson (ed.), *Trans-Pacific Scholarly Publishing: A Symposium*, 1962. (Honolulu, East-West Center Press and University of Hawaii Press).

Jeanneret, Marsh. "The University as Publisher." I Eleanor Harman (ed.), *The University as Publisher*, 1961. (Toronto, Canada, University of Toronto Press).

Kerr, Chester. *American University Press Publishing*, pjece, 1955. The Association of American University Presses. (Chapel Hill, N.C., University of North Carolina Press.)

A Report on American University Presses, 1949. The Association of American University Presses. (Chapel Hill, N.C., University of North Carolina Press).

Publishers' Weekly, hvert år udsendes særnumre om universitetsforlagene.

Saturday Review, hvert år udsendes særnumre om universitetsforlagene.

Seltzer, Leon E. "University Presses." I Chandler B. Grannis (ed.), *What Happens in Book Publishing*, 1952. (New York, Columbia University Press).

Underwood, Richard G. *Production and Manufacturing Problems of American University Presses*, 1960. (New York, Association of American University Presses).

Welter, Rush. *Problems of Scholarly Publication in the Humanities and Social Sciences*, 1959. (New York, American Council of Learned Societies).